

זמנים לסוכות

הדלקת הנרות	4.53
חצות היום והלילה	11.27
עלות השחר	4.01
נץ דרכה	5.31
סוף זמן קריש	7.45 - ב
סוף זמן תפילה	9.28
שקיעת החמה	5.26
מוצאי יו"ט	6.39

דמותה לתמר

ג'ריון קס"ג - שנה ו' - סוכות תש"ע

י"ד ע"י

התאחדות אברכים "ויואל משה" ד' סאטמאר

נתייחד ע"י כ"ק מרן רביה"ק וי"ע
בנשיאות כ"ק מרן רבני של"ט
בעיה"ק ירושלים תובכ"א

מגיד תעלומה

לעתיד לבא יהי עצרת אחר נ' יום אחרי סוכות

איתא בילקוט פ' פנחס (רמז תשפ"ב) אתא מוצא כשם שעצרת של פסח רחוקה נ' יום אף עצרת של חג היתה צריכה להיות רחוקה נ' יום, ולמה היא סמוכה לחג, א"ר יהושע בן לוי משל למה"ל למלך שהיו לו בנים הרבה, מהן נשואים במקום קרוב ומהן נשואים במקום רחוק וכו' אותן שהיו נשואים במקום קרוב באין אצלו וכשהיו מבקשין לילך ולחזור ה' מניחן, למה כך, מפני שהדרך קרובה וכל יום שהן מבקשין לילך היו הולכין ובאין, אבל אותן שהיו נשואים במקום רחוק וכו' כשהיו מבקשין לילך ה' כובשן עוד יום א' אצלו. כך בפסח ימי הקיץ הם והן עולין בעצרת לירושלים אחר חמשים יום, אבל עכשיו אחר החג ימות הגשמים הם והדרכים טורחות, לפיכך אמר הקב"ה עד שהם כאן יעשו את העצרת, הוי ביום השמיני עצרת עכ"ל הילקוט, והנה לעתיד יתבטל טעם זה שאחר החג הן ימות הגשמים והדרכים טורחות כי אז יעלו לירושלים ע"י עננים, וכמבואר בפסיקתא רבתי (פ"א) עה"כ והי' מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו, הרי שאירע ר"ח להיות בשבת ואמר הכותב מדי חדש ומדי שבת האיר, א"ר פנחס הכהן וכו' באים ב' פעמים אחד של שבת וא' של ר"ח, והעבים טוענין אותן בהשכמה ומביאין אותן לירושלים והן מתפללין שם בבקר, והן טוענין אותן לבתיהם ומחזירין אותן לירושלים וכו' ועיי"ש. ומכיון שיעלו לרגל ע"י עננים לא יהי' עוד שום טורח הדרך לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, ולפי זה יתכן שיהי' עצרת של חג אחר נ' יום כמו עצרת של פסח כיון דלא יהי' עוד מניעה מחמת קלקול הדרכים. ומעתה ה' הזה אמנא לומר דיום השמיני יתבטל לעתיד כיון שיהי' אז חג העצרת אחר נ' יום כאשר ה' צריך להיות באמת, לזה הבטיח השי"ת את ישראל וביום השמיני עצרת תהי' לכם בהיותה תהא גם לעתיד, ואף על פי שיתוספו לנו מועדים ויהי' עצרת אחר נ' יום מכל מקום גם יום השמיני לא יתבטל, לפי שחביב לפני הקב"ה זכרון עבודת ישראל בגלות מה שעבדו הבורא יתברך ביום השמיני בימי גלותם, וע"כ לא יתבטל יום השמיני ובהיותו יהי' לעולם.

(דברי יואל, שמע"פ)

שרשי אילן האתרוג גדלין בארץ בצורת אותיות של שם הוי"ה

שרשי אילן האתרוג מונחין וגדלין בארץ בצורת אותיות של שם הוי"ה ב"ה, כך אמר הגאון הר"י מליסא החו"ד ז"ל לרבינו מהרצ"ה מזידיטשוב זצ"ל בשם ספר קדמון ודבר זה היה לפניו לחידוש גדול. (עבי לדיק)

מילי מעלייתא

ילקחתם לכם ביום הראשון לכפר על חטא אדה"ר

במדרש ולקחתם לכם ביום ראשון לכפר על מעשה ראשון היינו על חטא אדה"ר. ותמוה. ונראה לפרש דאי' במס' סוכה (דף ל) לכם למעט את הגוול, והקשו תוס' ל"ל קרא ת"ל משום מצהב"ע. ומתריצ' העולם דאיצטריך קרא על גזל עכו"ם למד"ג מותר מה"ל דלא הוי מצהב"ע דאפ"ה פסול משום דלא הוי לכם (ובמס' היראים בס' קד"ר ובמגמ"ס סי' תרל"ז דהוי דג"ע מותר מ"מ לא חשיב לכם) והנה אי' פלוגתא בב"מ (פ"א) כי תבא בכרם רעך ואכלת וכו' ואל כליך לא תתן חד אמר רעך ולא של הקדש דאסור אפי' לאכול וכו' א"ר רעך למעוטי עכו"ם דמותר ליתן אפי' בכליו ופלוגתיהו תלי' אי ג"ע מותר ל"צ למעוטי עכו"ם דבלאו קרא ידעינן דמותר וע"כ צ"ל למעט הקדש. ולמד"ג"ע אסור בא למעט נכרי עי"ש בגמ'. ואי' במד' דאדה"ר ה' לו תירוצ' על אכילת עה"ד דהוי כפועל בכרם. אך אי אמרת רעך למעט הקדש א"כ חטא אדה"ר דאין לו תירוצ' הנ"ל. וזהו כוונת המד' הנ"ל ולקחתם לכם וכו' וקשה ל"ל קרא ת"ל משום מצהב"ע וצ"ל למעט ג"ע דאפ"ה לא הוי לכם וא"כ צ"ל דג"ע מותר וא"כ רעך ע"כ למעוטי הקדש דעל עכו"ם ל"צ קרא כנ"ל וא"כ חטא אדה"ר ולכך צריך לכפר על מעשה ראשון וא"ש. נפש יהונתן

מצוות ישיבת סוכה מורה כי הכל בידי שמים

והשענו תחת העץ. במד' נחנחומא בזכות זה נתן הקב"ה לבניו זכות מצות סוכה ונ"ל פירושו הנה כבר כתוב בספרים שענין וטעם מצות ישיבת סוכה הוא להראות כי הכל בידי שמים ולא יאמר אדם כחי ועוצם ידי עשו לי החיל הזה ונ"ל מה"ש הושיב אברהם אותם תחת העץ ולא הכניסם לבית, ונתקשה בו רמב"ם עין בו, ונ"ל להיות שאחז"ל ויקרא אברהם בשם ה' אחר שאכלו האורחים אמר להם ברכו, וברכו אותו אמר להם ברכו לה' שהוא נתן לי והכל משל אלקי עולם, ולהראות זה הושיב האורחים תחת השמים שיתבוננו כי הכל מאת השוכן שמים כמצות סוכה, וי"ל ג"כ תחת העץ לרמז כמו עץ הזה שאדם שתלו ונטעו וא"כ בלא"ה ומ"מ אם לא יתן ה' מטר משמים לא יצמח ולא יגרל ולא יעשה פרי כן בכל עסקי האדם שאדם עוסק במסחר וכדומה לא יאמר מעשי ידי עשו החיל הזה רק הכל בידי שמים והיינו דהושיבם תחת העץ, וזה בעצמו ענין מצות סוכה אחר שהכניס דגן ותירוש ויצהר יאמין ויזכיר בטובת הבורא ית"ש, וא"ש דבזכות זה נתן ה' מצות סוכה לבניו כנ"ל.

ענני הכבוד נתנו רק לבני ישראל

למען ירדעו דורותיכם כי בסוכות הושבתו וכו' אני ה' אלקיכם וידבר משה את מועדי ה' אל בניו. הנה בסה"ק בני יששכר הק' למה עושין זכר לנס ענני הכבוד ואין עושין זכר לנס של מן שהי"ל מן שנה, וגם זכר למי בארה של מרים, ותי' יען כי ענני כבוד זאת היתה להם רק לישראל בלבד ולא לער, משא"כ באר ומן גם לער הי"ל הנאה ממנו, ע"ש שפי' דזשה"כ כי בסוכות הושבתו את בני דייקא, אבל אמנם זה גופא טעמא בעי למה במן ובאר הי"ל חלק ולא בענני כבוד, ואולי י"ל דמזה ראי' למה דקיי"ל בשו"ע יו"ד סי' רנ"א כמ"ד בגמ' בודקין לכסות ואין בודקין למונות, וע"כ למונות דהיינו מן ובאר הי' נהנים בו גם הער, אבל ענני כבוד שהי' הענן שף בכסותם ומגהץ אותו בזה הי' בודקין למעלה ולא הי' נהנים בו הער אמנם עוד נ"ל ע"ד שבי' התו"ט במס' ברכות למה אמרין בברכת התורה ברוך ה' המבורך ובברכת המזון אמרין נברך אלקינו, ותי' כי לענין מוונות מחיוב הקב"ה כביכול ליתן מצד מדה"ד כי מאן דיהיב חיי יהיב מזוני, וע"כ בברכהמ"ז אומרי' נברך אלקינו, אבל נתינת התורה לנו הי' מצד מרת החסד והרחמים, וע"כ אמרין בברכהמ"ת ברוך ה' וז"ש למען ירדעו דורותי' כי בסוכות הושבתו את בני דייקא כפי' הבני יששכר הנ"ל, והגם אני ה' אלקיכם מתנהג במדה"ד ובמדה"ר, אבל וידבר משה את מועדי ה' דייקא, רק אל בני' במה שנותן במדת החסד והרחמים זהו מיועד רק אל בני' וכמבואר לעיל. שבט מיהודה

מענינא דיומא

סוכות - זמן תשובה

זמן מחילת עונות והמתקת הדין

ולקחתם לכם ביום הראשון במדרש ראשון לחשבון עונות, על דרך משל רופא מומחה הבא לעיר הכל רצין אליו לספר כל תחלואיהם למען יאמרו להם רפואה על כל דבר, כמו כן ביום ראשון של סוכות שנתעורר חסדו של אאע"ה אז כולן מחשבין עוונותיהם לפניו ומבקשים רפואה אל כולם "ונמחל להם" וכמו שאמרו שאכן טובה הי' תלוי בצאורו של אברהם אבינו וכל חולה הרואה אותם נתרפא ע"כ ביום זה נמתקין כל הדין מעלינו ומעל כל ישראל אמן. הישר והטוב

הנושך לכפרת עונות מיו"כ

כמו שראוין כשהילד יוצא ממועי אמו מולפסין אותו בבגדים שלא יזיק לו שינוי האויר, כן ביום הכיפורים הקב"ה מוחל לעוונותיהם של עמי ישראל ונעשים כתינוק שנולד, על כן הקב"ה סוכך עליהם בצל סוכה לבושי יקר כאדם שמונף על בנו. צנח דוד

מהני תשובה על כל דבר

תשב אנוש עד דכא, אפי' עו"ל כדור אנוש וגם חטא בשאר עבירות חמורות, ובתשובה בישיבות סוכה למצוה נמחל לו. יודע בינה

ראשון לחשבון עונות

בסוכות מתגלין חסדים גדולים, אז הוא זמן לחשוב עונות ולקבל עליו לעשות תשובה, ובחסד הבורא ית"ש נחשב זה הקבלה, לחצי פרעון, כדאמרי אינשי, החשבון הוא חצי פרעון.

כפרות עונות

והיית אך שמות. יש לדקדק מדוע לא נאמר זאת בכל הרגלים רק בסוכות, ונוכל לומר דהפסוק מרמז לנו שצריך לשמוח מר"ה עד סוף סוכות מפני שבימים הללו מפררים עונות האדם וזהו מרומז בתיבת א"ך רומז לכ"א יום.

נעשה כברי חדשה

בחג הסוכות זוכה למדת האמת ולחשבון האמיתי ומקבל עליו מהיום והלאה להתחיל מחדש לעבוד עבודת הקדש, ומעורר בזה מזה "נעשה חדשות" שהיא מודת חסד, ונעשה כברי' חדשה, כי הוא מחדש בטובו בכל יום תמיד נעשה בראשית, מניחא אצלו כיום ראשון לחשבון עונות.

נאיר דחושבנא

ורק ביום הראשון דסוכות שכבר נגמרו כל ההכנות להחג, אז יכולין לעשות חשבון מנומעיםיהם, ואז יצרפו אל החשבון לחשוב גם המעשים של ה' ימים הקודמים עד סוכות, וע"כ נקרא יום ראשון של סוכות דייקא ראשון לחשבון עונות, שאז כבר יש לאדם פנאי לעשות חשבון נפשו, משא"כ בימים שלפני זה.

דברי יואל

טענותיו ומליצותיו בעד כלל ישראל לפני הקב"ה,
בימי הסליחות, בראש השנה ויום כיפור
שהמליץ הרה"ק מבארדיטשוב ז"ע

אמר
אחת
בראש
השנה:
למה לא תתנהג
עמונו לכל הפחות
כהתנהגות יהודי
פשוט, יהודי פשוט
אם יראה שתפלין
שלו יפלו לארץ,
אזי יתיף יגביהם
וינשקם, ועמך
ישראל המה
תפלין שלך,

שאתה מתפאר בהם, וכתבי בהם מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, והם נפלו לארץ מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, וזה קרוב לאלפים שנה, ולמה לא תגביהם ותרום קרנם?

פ"א בראש השנה קודם תקעת שופר ראה ברוח קדשו איהו גזירה של קיפוח הפרנסות מישראל, פתח ואמר בדרשתו: רבש"ע ארשת אותנו, ויסוד החיתון היה שאנו מיוחסים זרע אברהם יצחק ויעקב, ומה היה לנו תועלת החיתון מצידך, לא עבור יחוסך, שכלום יש לך אב? אלא בשביל עשירות שיש לך, כמאמר הכתוב לי הכסף ולי הזהב, והבטחת לתת לנו פרנסה בריחה, א"כ תן לנו הכסף והפרנסה בשפע.

פ"א נתפס למאסר איש ישראל עבור גניבה, והיה נשקף לו עונש קשה, השתדל הרה"ק להצילו ועלתה בידו, כשנשתחרר אמר לו הרב: ראה כמה בזיונות סבלת את עצמך בחינם, והאיך היית בסכנה, התעשה כה עוזה ומה בכך, השיב הגנב, אם לא הצלחתי היום אצליה למחור, התרגש הרה"ק ואמר: גם מהגנב הזה נוכל ללמוד דרך עבודה, אם לא הצלחנו היום, נחכה שעכ"פ נצליח מחר, ולא נאבד הבטחון.

יסופר שלהרה"ק מבארדיטשוב היה פ"א בראש השנה עליות נשמה, וכשהעיר את עצמו סיפר חזיונו: שעלה לרקיע, וראה מקום המשפט, אולם גדול אשר בו ידונו כלל ישראל, והשטן מתעסק ברוב חילו, הולכים במרוצה ומביאים חבילות חבילות מעבירות שונות, והחבילות נתרבות בכל רגע, ויבט הרב והנה הוא בעצמו עומד למליץ בעד כלל ישראל, וכמעט שאין ביכולתו לעמוד נגד המון מלאכי קטיגורים הנשענים על אשמות חבילי העבירות הנקבצים שם, וירא והנה בימינו פתח פתוח לגן עדן, מקום משכן אבות הקדושים והצדיקים, ובצד שמאלו פתחו של גיהנם אשר בווער כתנור סיד, וראה שאין העת לעמוד בחיבוק ידים, ויהי בנתיים כאשר שבו המקטריגים להביא עוד מהחבילות, ויחשוף האש החבילות הנאספות אחת ושתים עד אשר כלם, ויוקדם לפתח הגיהנם וישרפם בלהט האש הבווער, ויהי כאשר שב השטן עם מחנהו, וירא כי יגע לריק ולשווא היה עמלו, כי כסחורתו אשר שמר כל השנה כאישון עינו נגנב ממנו, ויזעק זעקה גדולה, ותיקף נתן עינו בהרב מבארדיטשוב, שרק הוא היה הגנב הרוץ, ויתפשטו בבגדו והולילו לבית דין של מעלה לדונו, השטן תבע משפט גנב כי ימצא, ישבו לדין, ופסקו כדן של תורה: שלם ישלם ואם אין לו נומכר בגיבתו, והוגבל למכור את הרב מבארדיטשוב באכרז"ח פומביות, ונעשה בזה רעש גדול בעולם העליון, האבות הקדושים והצדיקים עזבו את מקומם בגן עדן, ובאו לקנות ולפדותו, והשטן שזה רבות בשנים נתן עינו על הרב מבארדיטשוב הרבה מורד ומתן, והפקיע השע"ר במכירה הפומבית, וכמה שרצו האבות ליתן הוסיף יותר השטן, מפני שרצה לזכות בהקנין שלו, אז עמד הקב"ה בכבודו ובעצמו, והביא הממחיר היותר גדולה ואמר: לי הארץ ומלואה, ואני קונה אותו בהמחיר היותר גדול, וזכה במקחו, מאז נעשה הרב מבארדיטשוב עבדו של הקב"ה, וסיים הרה"ק: זהו כוונת הפייטן: לקונה עבדיו בדין".

הצנח צדיק מליבאוויטש ז"ע אמו: כי מגודל המליצות שאמר הרב מבארדיטשוב ז"ע על ישראל, נברא בשמים היכל הזכות, הנקרא "לוי יצחק בן שרה סאשע", ואם יש יהודי שאומר תהלים, ומבקש מהש"י"ת בזכות לוי יצחק בן שרה סאשע, נפתח זה ההיכל, והיהודי נושע. (אוצר ישראל).

מליצותיהם של תלמידי הבעש"ט הק' היו רק בינם לבין קונם אבל לחמו נגד כל דגדוד עבירה

והנה אומרים על הבעש"ט הק' ותלמידיו הקדושים ובפרט על הק' מבארדיטשוב ז"ע שה' דרכם להצדיק את הרשעים. יסכר פי דוברי שקר הדוכרות על צדיק, על צדיקו של עולם הבעש"ט הק' ותלמידיו הקדושים מדברים עתק בגאווה ובו, בשביל גאותם שרוצין להתכשר בעיני העולם במה שמחפין את הרשעים בשביל תועלתם, בוז יבוזו את תלמידי הבעש"ט הק' לתלות בהם בוקי סרוקי כאילו ח"ו היו בין אותן שקללן הכתוב בקללה נמרצת וקראם הכתוב תועבת ה' ועוזבי תורה. בודאי שהיו מלמדין זכות ורחמים על ישראל בינם לבין קונם בתפלתם הזכה כמו שעשה מרע"ה וביטלו כמה גזירות מישראל בכחם הנשגב, ונדברו יראי ה' איש אל רעהו באיזה אופן ללמד זכות לפני השי"ת. אבל בפני העם ובכל מקום שה' חשש על איזה דגדוד עבירה אדרכה היו קנאים גדולים גודי גדר ועומדים בפרץ והיו צווחין ככרוכיט נגד כל דגדוד עבירה קלה. ובפרט עובדי עבירות גדולות כמו בדורינו ר"ל היו מרוחקים מהם בתכלית הרחוק.

ועיין בקדושת לוי מהק' מבארדיטשוב ז"ע בתחלת דרוש לפסח על המאמר כדא לחמא עניא שהביא מאמר חכז"ל בזמן שישאל עושיין רצונו של מקום נקראין בינים, וכשאין עושיין רצונו של מקום נקראין עבדים, וכתב ע"ז שאינו מוכן דכשאין עושיין רצונו של מקום ח"ו הם רשעים ח"ו. והנה היו אף עושיין רצונו של מקום ח"ו ראי' דקאי על רשעים גמורים אלא שאין עושיין ומקיימין כמצווה, ואעפ"כ לא ניהא ליה לקרותן אף עבדים למקום אלא רשעים דוקא, ומכש"כ שלא קראם צדיקים, שלא היה מצדיק רשע ח"ו, והרבה עניינים של קנאות ותוכחה מצינו בקדושת לוי.

וראיתי להעתיק פה מאמר א' מס' אור האמת. וספר זה הוא מכ"ק של הק' מבארדיטשוב ז"ע אשר רשם לעצמו מה ששמע מפי רבו המגיד הק' ממעורטש ז"ע, כמובא שם בהקדמה, וכתב שם ד' נ"ט ע"ב וז"ל בקיצור עה"כ עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בהם, והקשה הלא עוזבי תורה הם רשעים והשומרים הם צדיקים והול"ל רשעים יהללו רשע וצדיקים וכו'. ועוד רישא דקרא אמר לשון יחיד וסיפא דקרא אמר לשון רבים יתגרו בהם, הול"ל בתרווייהו לשון חד. ותי' שיש לשון גווי צדיקים, יש צדיק שהוא עוסק בתורה וגמילות חסדים ומקיים כל התורה, אך הוא צדיק לעצמו ולא לאחרים, ואעפ"י שהיא מצוה ממצות התורה שנאמר הוכח תוכיח עכ"ז מגדל רכות טבעם ומוזגם הטבע הטוב אין יכול לומר לא עשית כהוגן. ויש צדיקים העומדים בפרץ ומתגרים תמיד בעושי עולה ומוכיחים ומחריפים אותם בתמידות על מעשיהם המכוערים כמ"ש בתקוממך אתקוטט. והנה לכת הצדיקים הב' הכל שונאים אותם ביותר בהיות שרואים שכת הראשונים הם צדיקים ושותקים מסתמא אינם רשעים כ"כ, ומכאן זה מריבים ומתגרים הכת הב' עם הכת הא' מדוע אתם מחשים, למה לא תקנאו קנאת ה' צבאות. וזהו פי' יתגרו בהם ר"ל כת הב' מתגרים עם הכת הא' לשם שמם שיעמדו ג"כ בפרץ עמהם להלחם נגד אויבי ה'. והנה הכת הא' מחמת רכות טבעם אינם רואים חוב הרשעים ומהפכים בזכותם ומשיבים אולי לא ה' כך כאשר מרגישים עליהם, או זכות אחר, או מזכירים מדות טובות שיש להרשעים הנ"ל, וזהו יהללו רשע ר"ל מחמת טבעם מהפכים בזכותם, ועוד אומרים א"א להעמיד הדת על תלה, ועוד הנח להם לישראל, ומחמת כל אלו הטענות נמנעים מלהוכיח, אבל עכ"ז אעפ"י שהם צדיקים הכתוב קורא אותם עוזבי תורה, והכת הב' נקראו שומרי תורה, עכ"ל.

הדיבורים האלו יצאו מפה קדוש המגיד הקדוש ממעורטש ז"ע אבי החסידים אשר על ידו התפשט דרך הבעש"ט בעולם, והק' מבארדיטשוב שה' דרכו ללמד זכות על ישראל רשם זה לעצמו מתורת רבו הק' אשר אף צדיקים גמורים אם אינם מלחמים עם עוברי עברה מחמת רכות טבעם ויש להם טענות אולי אינם רשעים כמ"ש שאומרים, אעפ"י קראם הכתוב עוזבי תורה והשומרי תורה מתגרים עם אותן הצדיקים עבור שאינם מקנאים קנאת ה' צבאות. ומבואר בזה דרך הבעש"ט הק', לא כאשר אומרים המחפיים לרשעים, ואינם ידיעים מה מפספטים.

(ויאל משה מאמר שלש שפועות סימנים קטן ח-)

הוצאות הגליון הנדבב ע"י

הרב **שמואל גדלי' לייפער** היו
לע"נ אמו הרבנית העקרת מטעמיהא
מדת **צדקה** בת' **נחמן** ע"ה
נלביע נ' דחהמ' תסטס
גליון * גליון
הרב **מנחם הלל פאלאטשעק** היו
להנל תנחלחבש
גליון * גליון
הרב **מרדכי מנחם זאב גראס** היו
להנל תולדת בט
גליון * גליון
לע"נ מדת **אסתר** בת' **שמואל מאיר** ע"ה
נלביע יום א' דסיות תשבנ

מערכת "ומקדשי תיראו"

יוצא לאור ע"י ועד מורא מקדש ד'סאטמאר
ברוך מרדכי'
בשיר וקול תורה עברך לאלקיש, שהפחה בבית ידיו,
האביר החשוב המהולל בתפלות. שוקר על דלות
התורה ימים ולילות, פאר המעלה, כתר שם טוב על גביו
עולה, שמו מפורסם בהלולים ותוארים.
הרב **מרדכי מנחם זאב גראס** היו
לרגל תולדת בנו למו"ס
זה האיש אשר המליץ חפץ ביקור, בדין הוא שיטול
שכרו, מוכח את הרבים בהוצאת מיועני, למען
קדושת בית שדרשניו, אשר משוכה בפי' ובונים
וחמנים, על כן לו נאה לרגל לחן ולשלמות.
ואילין מלא, דון לרקיעא, שוכה לרעות מפת טית
רקדושה, בפרה דרושה, ויכח להפשיך בפעולותיו
דברוכים, ע"י טהובקרב הימים, לתשעת עולמים, אמן.
מערכת ומקדשי תיראו - ועד מורא מקדש

מוסדות יטב לב דרב"י מסאטמאר נבשאת כל מין אפרוד' שליט"א פעיה"ק ירושלים תובב"א

מקדמים אנו בברכה מרובה, את פני האי אברא רבא
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ותיק תעשה חסד
בפידה דרושה, עומד לימיננו במסירות נאמנה. להרחיב
אבול הקדושה בתוך ערית כי פנה, איש חי ורב פעלים
לטובת מוסדותינו פעיה"ק ירושלים
ה'ה' **חייבני הנגיד המפורא**
מוה"ר אשר זעליה לעזר שליט"א
מראשי תנהלת מוסדות יטב לב בארצות סג' לאנדאן יצ"ו
לרגל בואו בשערי עירי'ק ת"ו
הרב' פאלקין המערכה, שהיא בואא לברכה, ויראה בטוב
ירושלים כל מי חיוץ, ע"י פסה בקרוב בימינו, לבית
משיח צדיק, ומליכט בראשיתו, אמן.
כיד הוותקים בחוקה והערכה
תנהלת המוסדות

קהל יטב לב ד'סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פעיה"ק ירושלים תובב"א
ברכת מזל טוב
באותו כבוד וזיק וברכשו ניל וסומחה, הננו משגרים בזה
ברכותינו ואחולטן, אל מול ידיונו א"ש פעיה"ק.
הרב' מרדכי מנחם
זאב גראס הי"ו
ואמנו תהיה ר' **יושע גראס שליט"א**
לרגל תולדת בנו - נכדו
ה"ש לזכר" בסוכת בית מדרשנו "ברך משה"
וזאת הברכה, שתיו רוב נחת דקדושה
מהם ומוכל יוצאי תלמידיהם.

תפלה זו 'אני והו הושיעה נא', תיקונה חכמינו ז"ל כמבואר במתניתין (סוכה מה.), ובזמן שבית המקדש היה קיים היו אומרים אותה בשבעת ימי החג בשעת הקפת המזבח, וגם כהיום הזה היא שגורה בפיות בני ישראל בתפלות חג הסוכות, אשר על כן אמרנו לעקוב אחר יסודה של תפלה זו, ביאורה, ואופן אמירתה.

☆☆☆

'אני והו', בגימטריא 'אנה השם', והם שתי שמות מהע"ב שמות

הנה תפלה זו מבוארת בדברי רבי יהודה במשנה במסכת סוכה (מה.), והה' לשון המשנה: בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת, ואומרים אנה ה' הושיעה נא, אנה ה' הצליחה נא. רבי יהודה אומר, אני והו הושיעה נא.

ורש"י פירש את התפלה הזאת בשתי אופנים, וז"ל: אני והו – בגימטריא, אנה ה', ועוד, משבעים ושתים שמות ה', הנקובים בשלש מקראות הסמוכין בפרשת ויהי בשלח (שמות יד), ויסע וגו' ויבא בין מנחם, ויט משה את ידו, ושלשת בני שבעים ושתים אותיות, ומהן שם המפורש, אות ראשונה של פסוק ראשון, ואחרונה של אמצעי, וראשונה של אחרון, וכן בזה הסדר כולן, השם הראשון 'הו', וי"ו ויסע, ה"א דכל הלילה, וי"ו דויט, ושם השלשים ושבע הוא 'אני', אל"ף דמאחריהם, ונר"ן ראשון דהענין, בחשבון של מפרע, וי"ד דרוח קדים. הרי שפירשה רש"י בשתי פנים, בתחילה פ' 'אני והו' היא הגימטריא של 'אנה השם', ושוב פ' 'אני והו' הם שתי שמות מהע"ב שמות. (ויש לציין שדברי רש"י הקד', מבוארים בהרחבה בספר הזהר בכמה מקומות, כפר' בשלח (דף ג"ב) ובפר' בהעלותך (דף קג:))

והריטב"א הקשה על פ' רש"י, וז"ל: אני והו הושיעה נא. פ' רש"י ז"ל שם בן ע"ב אותיות היוצאים

משלשה פסוקים שבפרשת ויהי בשלח, ואינו נכון שאם כן היה לו לומר אני והו בלא אל"ף ובכל המשינות ישנות גם חדשות ובכל הספרים כתוב באל"ף, ובירושלמי פירשו שהענין כענין עמו אנכי בצרה שאף השכינה עמנו בגלות ותהיה עמנו בישועה וכמו שאמר בירושלמי ממה שכתוב ולכה לישועתה לנו ואף כאן אנו אומרים לנו ולך הושיעה נא, ואני אומר והוא כדי לומר בלשון נסתר דרך כבוד כלפי מעלה, וכן עיקר.

עמו אנכי בצרה

והתוספות כתבו לבאר את דברי רש"י, שלכאורה למה נקטו דווקא את שתי השמות האלו, וז"ל: ועדיין צריך טעם לזה למה נשתנו שני שמות הללו, דאמרינן להו טפי מאחרינן, משום דדרשינן באיכה רבתי קרא דכתיב ביחזקאל (א), ואני בתוך הגולה, וקרא דכתיב בירמיה (ט), והוא אסור בזיקים, כביכול הוא בעצמו, והיינו הושענא שיושיע לעצמו.

וכן ביאר הטור אורח חיים הלכות לולב (ס' תר"ס), וז"ל: ונוהגין להקיף התיבה פעם א' בכל יום, ומעלין ס"ת על התיבה כשמוקיפין אותה, וביום השביעי מקיפין אותה ז' פעמים זכר למקדש, דתנן בכל יום מקיפין המזבח פעם אחד, וביום השביעי ז"פ, ואומר אנה ה' הושיעה נא אנה ה' הצליחה נא, ר' יהודה אומר אני והו הושיעה נא, אני והו, שני שמות של ע"ב, ומה שמזכירין אלו השנים, על שם עמו אנכי בצרה, וכתיב ואני בתוך הגולה והוא אסור בזיקים כביכול, וגם אני והו בגי' אנה ה'.

והנה המאירי כשמביא את פירושו רש"י מחבר את שתי הפירושים כאחד, וז"ל: ר' יהודה אמר אני והו הושיעה נא, והענין שהם שמות גימטריא שלהם אנה ה', והם יוצאים משלשה פסוקים רצופים בסדר בשלח, ויסע ויבא ויט, שלשתם בני שבעים ושתים אותיות, ויוצא מהם שם של שבעים ושתים תיבות, ונחשבים אות ראשונה של ראשון, ואחרונה של אמצעי, וראשונה של אחרון, והרי השם הראשון הוא וא"ו דויסע, ה"א דהלילה, וא"ו דויט, והרי וה"ו, וכשתגיע על חשבון זה לשם

ל"ז תמצא, אני א' דמאחריהם שהוא אות ל"ז לפסוק של ויסע כשהתחיל למנות מאות ראשונה שבו, וי"ד דקדים שהוא אות ל"ז לפסוק של ויט כשתתחיל למנות מאות ראשונה שבו, ונר"ן ראשונה דהענין שהוא אות ל"ז לפסוק של ויבא כשתתחיל למנות מאות אחרונה שבו, ונבחרו שני שמות אלו מבין כל השבעים ושתים, ממה שנאמר בכל צרתם לו צר, ועל דרך מה שאמר שכינה גולה עמהם, ונאמר בדרש ואני בתוך הגולה, כביכול אני עמהם בתוך הגולה, והוא אסור בזיקים כביכול הוא אסור עמהם, ועל זה בחרו שני שמות אלו כלומר הושיעה ימינך ועננו, דרך הערה שבתשועתנו נשגב שמו בעולם או שמא על שם גמטריא של אנה ה'.

והמהרש"א כתב לבאר, שאין דעתו של רבי יהודה לשנות מלשון הכתוב 'אנה השם', כמו שנאמר בספר תהילים, אלא בחג בשעת ההקפה, וז"ל: ר"י אומר אני והו הושיעה, כפרש"י אנ"י וה"ו גימטריא אנה ה', ועוד מע"ב שמות הן כ' ע"ש, מיהו יש לעיין בזה [ל"ל] לשנות משום כוונה זו לשון המקרא דכתיב אנה ה' הושיעה וגו' בספר תהילים, ולמה לא נאמר [אנה ה'] כ' על כוונה זו, ונראה לכוון דר' יהודה נמי לא אמר לשנות המקרא אני והו במקום אנה ה', אלא בחג בהקפת המזבח שכונת הקפה שישמרנו הקל מסביב מצרוננו, כמ"ש ומכל צרותיו הושיעו חונה מלאך ה' סביב ליריאי וגו', והוא בעצמו ענין הקפת יריחו ששה ימים בכל יום פעם אחת, וביום השביעי ז' פעמים למפלת אויבים, וענין ההקפה דהכא במזבח עש"ה ואסובבה את מזבחך ה', כי התם ביריחו, פעם אחת בכל יום מו' ימי חג וז' פעמים ביום השביעי, ולכך מזכירין אלו שני שמות אני והו, ע"ד עמו אנכי בצרה כביכול שיושיע לעצמו וכמ"ש התוס', ולזאת הכוונה היה ההיקף בערבה עש"ה סביב רשעים יתהלכון, שבה הרשעים אויבינו שבהיקף זה יכלו הרשעים כמו שהערכה זו כלה

ע"י חבטו בסוף, ודו"ק.

להזכירו שתי פעמים

וכתב השפת אמת, שרבי יהודה לא פליג את"ק על זה שאמרו את התפלה הזאת שתי פעמים, אלא פליג על נוסח התפילה, וז"ל: דבמשנה רבי יהודה אומר אני והו הושיעה נא, נראה שהוא הדין בהצליחה נא, לרבי יהודה דמוסיף על דברי הת"ק, וגם בסיפא דת"ק אמר יופי לך מזבח ור"א אומר לי ולך מזבח, ה' נראה גי' לפרש, דאמרו יופי לי ולך מזבח, אך לכאורה בגמ' לא משמע כן ואינו מוכרח.

'אני והו' שתי מילים מיוחדות לגאולה

ורבינו בחיי (שמות טו) פירש את ענינה של תפלה זו בהרחבה יתירה, ומבאר שאני והו' הם שתי מילות מיוחדות לענין הגאולה, ופ' 'אני והו' היינו 'אני והוא', וז"ל: ואנחנו, [היינו] אנ"י והו"א, כלומר אדמה לו [להקב"ה] כענין שכתוב, והלכת בדרכיו, ואמרנו ז"ל, מה הוא רחום אף אתה היה רחום, מה הוא חנון אף אתה הלבש ערומים, מה הוא קובר מתים אף אתה קבור מתים. וענין המדרש הזה בא לרמזו על היותו יתעלה משותף עמנו בגלותו ובגאולתו, בגלותו מלשון ההבטחה 'אנכי ארד עמך מצרימה', ודרשו רז"ל מכאן, גלו למצרים שכינה עמהם, ובמעשה כתיב, 'את יעקב איש וביתו באר', וכמו שרמזתי שם, ובגאולתו גי'כ מה שכתוב 'ויסעו בני ישראל מרעמסס', וכתיב מיד 'ויסע מלאך

'והו' בגימטריא 'שוב'

ויקח העבד עשרה גמלים וגו' וכל טוב אדניו בידו. פירש רש"י, שטר מתנה כתב ליצחק על כל אשר לו וכו'. נראה לפרש בדרך רמז, כי הנה כתיב (תהלים פ"א) עולם חסד יבנה, כי עיקר בנין העולמות הוא על ידי חסד. והנה ידוע, כי שם ע"ב הוא בחסד. והנה, אנהנו מתפללים 'אני והו הושיענא', כי 'אני והו' הם שני שמות משם של ע"ב, וגימטריא 'אני והו' הוא בגימטריא ע"ה, גימטריא שלשה היותו, גימטריא 'מולא'. והנה, אליעזר התפלל ועשה 'חסד' עם אדני אברהם, כי רצה למשוך השפעת החסד עליו, ממזל העליון, משלשה שמות הו"ה, אשר הם מקור חי'ג תקוני דיקנא, שהם רחמים גמורים. וכן מצינו בפרשתו של אליעזר, בפסוק, ותרד העינה ותמלא – הוא ראשי – תיבות וכו', הוא שם אחד מהע"ב שמות, רמז לדברינו הנ"ל. והנה, השם וכו' גימטריא שם אה"ה, שהוא גשפנקא דחתים ביה שמיא וארעא, והוא יוצא מראשי תיבות את השמים ואת הארץ, כדאיתא בספרי הקבלה, והוא גימטריא טוב – י"ז.

(מאור ושמש, פרשת חיי שרה)

רבותינו הקדמונים היו גדולי בעלי הקבלה

ולכן לא קשה מידי מה שהקשה בחתם סופר על רבותינו למה לא התפללו בנוסח האר"י ז"ל כיון שלא ידעו מאיזה שבט המה ולכן דחה דברי המקובלים הנ"ל ז"ל אך באמת רבותינו הקדמונים היו גדולי בעלי קבלה כידוע שרשי ז"ל חי מקובל גדול כנראה מכמה מקומות שהביא שם ע"ב (סנה מ"ה ע"א ד"ה אני והו) וגבי שלש טיפות (מנחת כ"ט ע"ב ד"ה אחת ב"ה) וכמה מקומות עצמו מספר וכן גם כן הר"ת והר"י היו מקובלים גדולים וכן שארי בעלי תוס' כגון רבינו יהודה חסיד ותלמידו הסמ"ג ור"י מאורלייניש כידוע בתשובה מן השמים ולכן המה ידעו שורש נשמתן ונשמת תלמידיהם כי המה שרשם מנוסח אשכנז והמוני עם המה מתפללים לתומם וגם אולי ידעו גדולי הראשונים שגם כל הדור חי משבט זה נפשם השיך לשער נוסח אשכנז. אך בבוא האר"י הקדוש והבין שער הכולל לכל מי שהוא משבט שיחי' והי' מתקן נוסח תפילת האר"י ז"ל ולכן כתב משנת חסידים דמי שלא ידע שורש נפשו יתפלל בנוסח האר"י ז"ל.

האלקים, ומקרא מלא הוא, 'הושיעה ימינך וענני', הצריך הכתוב ישועה אף לעצמו יתברך, ועוד שהם מלות נאמרות בענין הגלות, 'אני והוא', שכתוב (יחזקאל א, א) 'ואני בתוך הגולה', והוא, שכתוב, (ירמיה מ, א) 'והוא אסור באזקים', ומעתה אל יקשה לך אחר הענין הזה שבארתי לך, מה שאנו אומרים בתפלה ביום החתימה הגדולה, "אני והו הושיעה נא", והיה ראוי לומר כפי הנראה אני ואותך, שהרי אתה רואה כי הם מלות מיוחדות על ענין הגאולה.

'אני והו' בלשון נסתר, 'הושיעה נא' בלשון נוכח

ועוד מבאר הרבינו בחיי, טעם הדבר שברישא של תפלה זו אומרים 'אני והו' בלשון נסתר, ובסיפא אומרים 'הושיעה נא' בלשון נוכח, וז"ל: ועוד שרצה לדבר בנסתר לטעם אחר, מפני שהוא יתברך נסתר ונעלם מהשגת כל משיג, 'והושיעה נא' לנוכח, לבאר שאע"פ שהוא נסתר

מבקשים 'אני והו' שלא יחזור היצר הרע עוד

ואומרים בתפילה זו ואני תפילתי לך ח' עת רצון וגו' ענני באמת ישעך שיחיה הישועה על דרך אמת כמו שנאמר (משלי יב, י"ט) 'שפת אמת תכון לעד'. וכן ביום הכפורים שנקרא שבת שבתון היינו שבת שעושין ישראל שיוכלו הם גם כן לקבוע מקרא קודש כמו קדושת שבת אז גם כן נושעים בשלימות שנקרא עלמא דחירו. אך אחר יום הכפורים חזר היצר הרע ויכול לקלקל עוד מתפללין אחר כך בימי הסוכות אני והו הושיעה נא היינו על ידי היחוד אני והו נזכה לישועה שיחיה הישועה לעולמי עד שלא יחזור היצר הרע עוד.

(פרי צדיק פ"ב בלק)

ונעלם נגלה הוא ונמצא בלבבות, והוא כענין נוסח הברכות שתקנו "ברוך אתה" לנוכח, "ואשר קדשנו" נסתר, וכן בכאן "הושיעה נא" לנוכח, "אני והוא" נסתר, כלומר ממקום שהוא לפי שאין ידוע מקומו כענין שכתוב, "ברוך כבוד ה' ממקומו". וזהו שאמר הכתוב, "וחסידך יברוכה", יברכו כה כלומר בענין הזה, והוא נגלה ונסתר, וזהו שאמר

מיד, "כבוד מלכותך יאמרו" וכתוב, "להודיע לבני אדם גבורותי וכבוד הדר מלכותו".

וכן כתב רבינו שמחה מויטר (מחזור ויטרי סי' שפ), וז"ל: הושענא, אני והוא הושענא, פי' מע"ב שמות המפורשים באידי בשלח הם. ופתרונו כן שאם יושע אותי יושע אותו. כי גם הוא בצרה כמוני. דכת' עמו אנכי בצרה. בכל צרתם לו צר. ואם תאמר א"כ יאמר אלי והוא יושע. תריץ. מעין שאנו אומרי' בשאר מקומות המוציא לחם אשר הוצאת היה צריך לומר. אלא כך פתרונו. ב"א י"י. משום שני שיויתי כאלו הוא מצוי לנגדנו. ולכן אנו אומרי' המוציא שאין אנו יודעין היכן הוא. כמו שאנו אומ' בקדושה ברוך כבוד י"י ממקומו, ממקום שהוא. ולכן כשאנו אומרי' אני והוא שמזכירין אותו. אומרי' אנו הושיעה נא. שאנו מדברין אליו.

'אנא' בגימטריא במספר השם

המיוחד

ועוד כתב: ודע כי "אני והו" בחשבונם "אנא ה'", ומלת "אנא" מספר השם המיוחד שני פעמים, ולכן אנו אומרים בתפלה, "אנא הושיעה נא" א"כ אנא ה' מספר המיוחד שלשה פעמים שעולה ע"ה, וזהו "הוה ויהיה והיה" שמספרם כן, וזה מבואר.

שתי שמות אלו יש בכוחם לקרב פזורים

ועוד כתב: ויש לנו עוד קבלה בהם כי הם שמות הקדש והם מכלל ע"ב שמות הרשומים בפסוקי ויסע, ויבא, ויט, ומודעת זאת לכל בעלי השמות כי שם בן ע"ב נחלק לחלקים ידועים, ויש לכל חלק וחלק כח ידוע לפעולה ידועה עם ידיעתם בנקודם כמשפט, ושני שמות אלו כל אחד ראש לחלקו הידוע להם זה לקרב פזורים, וזה לאהבה, וכיון שכן מה נעים ומה טוב שנזכרים בתוך תפלתנו לבקש בהם רחמים מאת השם יתברך שיקרב את פזורינו ושיאהוב אותנו כימי קדם, זה שמעתי מפי החכם רבי יצחק טודרוס ז"ל.

רומז למה שכתוב 'ראו עתה כי אני אני הוא'

והמאירי מביא את דעת הרמב"ם שפי' באופן אחר, וז"ל: ר' יהודה אומר אני והוא הושיעא נא וכו', אמר הר"ם, אני משמות השם, וכמו כן, ה"ו, כך אמרו המפרשים לתלמוד, ואני אומר, שהוא קורא ורומז למה שאמר ראו עתה כי אני אני הוא, שזה הפסוק בא בשמירת ישראל וישועתם, וכאילו אמר אתה שאמרת ראו עתה כי אני אני הוא הושיעא נא כמו שהבטחתנו, ומקצת הגאונים אמרו שהוא רוצה בו מי שאני והוא בצרה הושיעא נא, וזה על דרך הפשט והוא אמרו ית' עמו אנכי בצרה.

וזה לשון הרמב"ם בפירוש המשנה (מסכת סוכה פרק ד) וז"ל: אני, משמותיו של הקב"ה, וכן הוא, כך כתבו מפרשי התלמוד. ואני אומר שהוא קורא ומתכוון למי שאמר אני אני הוא, שאותו הכתוב נאמר בנצחון ישראל ותשועתם, כאלו יאמר אתה האומר ראו עתה כי אני אני הוא הושיעא נא כמו שהבטחתנו. ויש מן הגאונים שאמר שענינו הוי מי שאני והוא בצרה הושיעא נא, וזה על דרך המליצה והוא אמרו ית' ויתהדר עמו אנכי בצרה.

גם רש"י ס"ל דעיקר הפי' הוא ע"ד עמו אנכי בצרה

אמנם לכאורה יש להבין שהרי השם 'הו' הוא הראשון, ולמה הקדימו להזכיר את השם 'אני' לפניו, וכתב הערוך לנר וז"ל: שם השלשים והשבע הוא אני. קשה דלפ"ז ה"ל להקדים והו שהוא שם הראשון, וע"ק על רש"י שהרי בירושלמי מפרש הטעם משום עמו אנכי בצרה וכמש"כ החסידים ועיין בריטב"א, וא"כ למה נתן רש"י טעם אחר, דבשלמא זה א"ש דלא סגי בטעם

ראשון בגמטריא אנא ד' דא"כ למה יאמר בגמטריא ולא בפירוש, וע"כ צריך טעם אחר לזה, אבל הלא טעם דירושלמי סגי, וי"ל דודאי גם רש"י ס"ל דעיקר הפי' הוא כהירושלמי, ולכן מקדים 'אני', דאי מקדים 'הו', אין לפרש בזה כהירושלמי, רק דלרש"י הוקשה למה אמר לשון זה דוקא, דאי לא רצה לומר אלא מה דקאמר הירושלמי, לא ה"ל לומר לשון שאין בו רק רמז, אלא ה"ל למימר בפירוש מי שעמנו בצרה הושיעה נא, ולכן קאמר דבחרו באלו התיבות לומר כן משום שהם ב' שמות, אבל הוצרך לשנות הסדר.

אמנם שוב כתב הערוך לנר שאין כאן שינוי סדר, וז"ל: וביותר י"ל דאפילו שינוי סדר אין כאן, דגם שם הארבעים ותשעה הוא 'הו', וא"כ י"ל דאמרו השם ל"ז והשם מ"ט כסדר, וגם במספרי השמות שבין ל"ז ומ"ט יש רמז לאחדות שהם ב' הקצוות של מספר י"ג שהוא אחד.

שינוי סדר השמות ע"ד אני

ראשון ואני אחרון

והתוספות יום טוב מסכת סוכה פרק ד מבאר את שינוי סדר השמות, וז"ל: אני והו, פי' הר"ב שני שמות של ע"ב. הנקובין בויעס. ויבא. ויט. בפרשת בשלח. דכל אחד יש בו ע"ב אותיות. ומהן שם המפורש אות ראשונה של פסוק ראשון. ואחרונה של אמצעי. וראשונה של אחרון. וכן בזה הסדר כולן. השם הראשון והו. וי"ו של ויעס ה"א דכל הלילה וי"ו דויט. ושם הל"ז. הוא אני. אלף דישאל נון ראשונה דהענין בחשבון של מפרע וי"ד דרוח קדים כן פירש"י. וכאשר נעשה שתי מערכות מאלו השמות יהיה השם הל"ז. הראשון ממערכה השניה ונמצא שאלו שני שמות אני והו, הם הראשונים לשתי המערכות. והקדים שם אני שהוא ראשית מערכה שניה כדרך אני ראשון ואני אחרון. שוב מצאתי חלוקת שם ע"ב לחצאין בספר הבהיר הביאו הספ"ר והנאני וכתב התוספות ואמרו שתי שמות הללו משום דרשינן באיכה רבתי קרא דיתחזקאל ואני בתוך הגולה וקרא דכתוב בירמיה. והוא אסור בזיקים כביכול הוא בעצמו והיינו הושענא שיושיע לעצמו.

הזכרת השם 'אני והו' באה לרצות על המים

והנה הרדב"ז כתב לבאר את שייכות שתי השמות האלו לחג הסוכות, ומקשר אותה עם עבודת

הנענועים, ח"ל: (בשור"ת רדב"ז חלק ד סימן תנ), שאלה שאלת ממני איך אני נוהג בנענועים לפי שרבו בו הדעות, תשובה כבר ידעת בבירור דלגבי דינא כיון דאגביה נפק ביה, ואין שאלתך אלא לעשות מצוה כתיקונה. דע כי אין דעתי נוטה במה שכתב מהר"ר אליה מזרחי בפירוש דברי האש"ר, אלא במה שכתב הטור שהוא היה בקי בסברת אביו, ובמה שהיה רגיל לעשות יותר מזולתו, ולקיים רוב הסברות, אני מוליך את ראש הלולב לפני, ומנענע ג' שם שלשה פעמים, ומביא ומנענע ג' פעמים, הרי כאן רוח אחת, ומהפך פני אל הימין, ומוליך הלולב ומנענע שם שלשה פעמים, וכן בהובאה, הרי שתי רוחות, וכן לאחר, וכן אל השמאל, ואחר כך אני מעלה ומנענע שלשה פעמים, ומוריד ומנענע שלשה פעמים, ואחר כך אני משפיל ידי כלפי מטה, וראש הלולב למעלה ומנענע שלשה פעמים, ומביא את הלולב לכנגד ומנענע שלשה פעמים, ובדין היה להפוך את ראש הלולב למטה כשאר הרוחות, אלא שאני חושש שמא אין זה דרך גדילתו, והרי כאן שש קצוות, ובכל קצה שש נענועים עולים ל"ו נענועים, ואני מוליך את ראש הלולב

לכל קצה וקצה ליחד כל קצה וקצה, ותו משום גירא בעינא וכו', וצריך לחבר האתרוג עם הלולב, ומוליך ומביא בשתי ידיו ליחד את השם בארבעה אותיותיו, וכן מנהג המוסתערב. ויש בזה רמז נפלא כי שלשה נענועים לכל קצה וקצה יעלו י"ח כנגד חי העולמים, כי השלשה נענועים של הובאה, אינם בכלל שאינם לצד הקצה, וכן בהורו תחלה וסוף, וכן באנא ה', הרי ד' פעמים חי עולה ע"ב, והוא שם הממונה על המים, ונקרא ע"ב גשרים, שאנו באים בד' מינים הללו לרצות על המים, ועל כן אנו מזכירין, אני והו, שהוא תחלת השם הזה ואמצעיתו מלמטה למעלה, ואף עפ"י שכל שם מהם הוא משלש אותיות, מכל מקום עיקר השם הוא, שהרי בפסוק אשר יוצא ממנו השם, הוא"ו היא שמושית ועולה אני הו ע"ב, ואם אתה מוליך ומביא מעלה ומוריד לבד לא יעלה בידך חשבון זה, ואם תחשוב הולכה והובאה לשתי רוחות, וכן עולה ויורד שתי רוחות, וכן לימין מוליך ומביא שתי רוחות, יעלה החשבון הזה יפה, אבל לא יצאת ידי לשון הטור, גם כי צריך ליחד כל רוח ורוח בראש הלולב לא בזנבו, ואפי' לפי אותה שטה צריך כשמביא את הלולב להוציאו מכנגד גופו, כדי שיהא ניכר הצד, אבל

המנהג הנכון הוא מה שכתבתי לך ומינה לא תזוז שלא קצרה יד ימיננו לשבח למי שהשש קצוות שלו. והנראה לע"ד כתבתי.

מתפללים ומבקשים ניסים גלויים וניסים נסתרים

ובספר הקדוש בני יששכר (מאמר חודש תשרי מאמר יא אות חיים) מבאר למה בחרו דווקא בשתי השמות האלו מכל הע"ב שמות, ח"ל: להתבונן למה בחרו להזכיר דוקא ב' שמות הללו (מן ע"ב שמות) היינו אני והו, וגם מה דאומרים בתחלה אני ואחר כך והו על כרחך הכונה על שם המ"ט ולא על הראשון שהוא גם כן כמוהו, וטעמא בעי, הנה ראה זה מצאתי בספר רזיאל, אנ"י ציורו כונ"י, וה"ו ציורו ודי"ו, לפי זה אנ"י בגימ' אלהים, וה"ו בגימטריא הוי"ה, ולפי"ז הכונה במה שכתרו ה' שמות הללו מספר ציון הוי"ה אלהים, הנה מן שם הוי"ה נעשה לנו ניסים נגלים, ומן שם אלוקים ישועות נסתרות מלובשין בטבע כידוע אלהים בגימטריא הטב"ע, הנה מבוקשניו שיעשה עמנו הש"י ניסים נגלים וניסים נסתרים (מספר ב' השמח בציון הוא בגימ' יב"ק כידוע יענו

ביום ק'ראנו [שעה"כ דרושי אשרי פיטם הקטורת דרוש א'], ולפי"ז יצדק על שמזכירין תחלה השם אנ"י כי מבקשין תחלה על ישועות נסתרות עכ"פ, ואחר כך מבקשין גם כן על ניסים נגלים.

'אני והו' במלאופום דהיינו 'אני והו'

והנה רבינו דוד אבודרהם כתב, שיש לומר תפלה זו בניקוד מלאופום, דהיינו 'אני והו', וז"ל בספר אבודרהם סדר תפלת סוכות: תנן בכל יום מקיפין המזבח פעם אחת וביום השביעי ד' פעמים. ואומר אנא ה' הושיעה נא אני והו הושיעה נא. פרש"י אני והו בגמטריא אנא ה' יו"ד ה"א וא"ו ה"א. יראה שהוא והו בלא אל"ף. והם מע"ב שמות הנקובים משלש מקראות הסמוכין בפרשת ויהי בשלח ויסע ויבא ויט. ושלשתן בני ע"ב אותיות ומהם שם המפורש אות ראשונה של פסוק ראשון ואחרונה של אמצעי וראשונה של אחרון. וכן בסדר זה כלם השם ראשון וא"ו של ויסע ה"א דכל הלילה וא"ו דויט. והשם הזה והו אני אל"ף דישאל נוי"נ הראשון דהענן בחשבון דלמפרע יוד דרוח קדים. והר"מ במז"ל פירש

שהוא רומז למה שכתוב ראו עתה כי אני אני הוא ונכתב בענין תשועת ישראל והצלחתם. ורצה לומר האל שאמר ראו עתה כי אני אני הוא הושיעה נא כמו שהבטחתנו. יראה שהוא גורס והוא באלף. ויש אסמכתא לזה ההיקף מהפסוק שנא' (תה' כו, ו) ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'. לשמיע בקול תודה ולספר כל נפלאותיך פי' ארחץ בנקיון כפי רמז ללולב שלוקחין אותו ביד. ואסובבה את מזבחך ה' רמז להיקף. לשמיע בקול תודה רמז להודו לה' כי טוב. ולספר כל נפלאותיך רמז מה שאנו מבקשים מלפניו שיעז עת הישועה וזהו שאמר הכתוב (צח, ה) מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. וכן כתב בספר יראים סימן תכב: בכל יום היו מקיפין את המזבח פעם אחת ואומר אנא ה' הושיעה נא ר"י אומר אני והו הושיעה נא.

'אני והו' בחולם

אמנם היעב"ץ בפירושו על המשניות לחם שמים, כתב לאמרו בחולם, וז"ל: תינוק הייתי הקשבתי ושמע אמ"ה ז"ל קורא הו בקמץ חולם, לא במלאופום כמ"ש רוב העולם, כמדומני טעמו ז"ל דלא לשחמץ והוא לנוכח פני ה' הנסתר, ולאפוקי ממ"ש התוספות משום דמיחזי כמשחף שם שמים ודבר אחר, כאילו יורה בתיבת אני על מדבר בעדו, משא"כ עכשיו שא"א להבינו כך, ונודע בבירור שהכוונה על שני שמות, גם הוי"ו של שם הוי"ה נקודה בחולם.

וכתב החיד"א בברכי יוסף אורח חיים (סימן תר"ס ס"ק ד), שיש סוברים לומר פעם אחת בא' ופעם אחת בלי א', וז"ל: הטור כתב אני והו הושיענא שני שמות ע"ב. והריטב"א דחה פירוש זה, דבכל הספרים כתוב והוא באלף. ותמה עליו בספר יד אהרן, דבירושלמי אמרו כיני מתניא, אני והו אני הוא. ופירש יפה מראה, הראשון בלא אל"ף והשני באל"ף, והריטב"א מה יפרש. וצ"ע. זהה"ד. ולק"מ דהריטב"א יגרס בירושלמי שניהם באל"ף, ואדרבא להכי הוא דאתא הירושלמי, והרי הריטב"א נסתייע ממ"ש בירושלמי סמוך לזה ממש ולך לישועתה לנו, אלא דלא מייתי מהך ירושלמי סיעתא, דמצי לומר דאדרבה גרסינן בלא אל"ף, לכך הביא מספרי המשניות. אי נמי הריטב"א יפרש שהירושלמי בא לקיים לגרס ב' פעמים.

הודעה משמחת

הן ידוע בקרב אנ"ש ברחבי תבל התקנות הגדולות אשר נתקנו ע"י כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לצמצום הוצאות השמחות בבתי אנ"ש ובפרט בעת נישואי הנאצאים

אשר ההוצאות גדולות והולכות למעלה מראש

והיות ובזמן האחרון נתעוררו רבים מאנ"ש להצטרף להתקנות לצמצום ההוצאות

הוחלט אשר ראשון למקראי קודש יסודר לצמצום

הוצאות הקידושא רבה

בעת הולדות הבנות ובשבת עליה התורה בין בביהמ"ד ובין בעזרת נשים

הקידושא רבא בעזרת נשים יסודר ע"י העסקנים המכונים הקידושא רבא בביהמ"ד ואין להביא שום דברים מיותרים

ובכן אנו מודיעים בזה שבכדי שהתקנות יהא לתועלת לכל אחד ואחד עומדים אנו הכן לשמוע מכא"א הצעות הארות והערות

לכל עניני הוועד יש לפנות למוה"ר אברהם מנשה דאזען הי"ו

מכבד רב

וועד התקנות

הנה כתב הרמ"א (אורח חיים סימן תרס"ד ס"א), וז"ל: כתבו הראשונים ז"ל שיש סימן בצל הלבנה בליל הושענא רבה מה שיקרה לו או לקרוביו באותה השנה, ויש מי שכתב שאין לדקדק בזה, כדי שלא ליתרע מזליה, גם כי רבים אינם מבינים הענין על בוריו, ויותר טוב להיות תמים ולא לחקור עתידות כנ"ל, עכ"ד. וכתב הגר"א לבאר, שהלבנה ממונה על המים, והם מתרבים ומתחסרים בחסרונה ותוספתה. דהיינו שהים הגדול והנשגב הושענא רבה מיוחד הוא להרבות בו בתפלות ותחנונים על השפעת הגשמים, והמים באים מכוח השפעת הלבנה. וכן מובא בסידור רבי יעקב עמדון, לומר תפלה מיוחדת בליל הושענא רבה, לאחר כל ספר מספר תהילים, לתיקון ענין זה. אשר על כן אמרנו להתחזקת אחר שורש הענין.

האדם למטה, שדומה למזלו למעלה, זהו בצל ידו החביאנו, ובצל ידו כסיתו, ובצל כנפיו תסתירנו, ובצל כנפיו יחסיו, ובצל כנפיו אהבה, ובצל כנפיו ארנו, בצל שדי יתלונן, לומר לפי שהשדים שרוים בצל האילן שיש לו ענפים מרובים, ובצל הלבנה, וכתב ונהורא עמיה שריה עליו יזרח ה' באור פני מלך חיים, ומסכך בזה רחב, כפי המזל שדומה לפרצוף מטה ומקיפו בכנפי זהר ושם חביון עזו, למה לפי שלפניו ילך דבר ויצא רשף לרגליו, וזהו מאחז פני כסא פרשז עליו עננו, אז השדים יראים להזיק לפרצוף של מטה, ומזלו למעלה, ובעוד שמזלו מאור שלו למעלה יחיה זה של מטה, זהו ויברא אלקים את האדם בצלמו הוא מזלו למעלה, בצלם אלקים בר"א אותו זכור מאור. באל כבה אור למעלה כבה אור למטה לכך כשראה משה מזלו כבה למעלה. כתב בדמעי וימת שם משה עבד ה'.

☆☆☆

וכן מצינו זכר לענין הצל בליל הושענא רבה, בדברי הרמב"ן (במדבר י"ט), וז"ל: סר צלם מעליהם - מגנם וחזקם, כשרים שבהם מתו. דבר אחר צלו של מקום סר מעליהם, לשון רש"י. ורבי אברהם אמר כי "צלם" מגן וצנה אשר הם צל על הנלחמים, יאמרו כי נפל פחדנו עליהם ולא יקחו מגן וצנה וכובע להחלץ להלחם כנגדנו, ויפה פירש, אבל יתכן שירמז הכתוב, למה שנודע כי בליל החותם לא יהיה צל לראש האיש אשר ימות בשנה ההיא, לכך יאמר כבר סר צלם מעליהם שנגזר עליהם מיתה, וה' אתנו - כי הוא השוכן בקרבנו ועושה לנו נסים ונפלאות לעיני כל רואה, על כן אל תיראום.

☆☆☆

והרבינו בחי" (במדבר י"ז) מבאר את קשר הצל לקיומו של האדם, וז"ל: והרמב"ן ז"ל פירש: "סר צלם מעליהם". שהוסר הצל מעל ראשם, ממה שידוע כי בליל החותם הגדול של הושענא רבה, הוא יום כ"ו לבריאת עולם, לא ימצא צל לראש מי שעתיד למות באותה שנה. וזה כאלו אמר: כבר נגזרה עליהם מיתה. זאת כוונתו ואע"פ שאינו לשונו. ונראה כי זאת כוונת הכתוב שאמר: (שיר השירים ב, יז) "עד שיפוח היום ונסו הצללים". יאמר: כי כשהגיע הזמן שיפוח האדם ויצא הרוח מפיו אז יסתלק צלו ויתקרב לצל של השם הרשום בד' התיבות, שכתוב בו: (תהלים קכא, ה) "ה' צלך". ולפי זה היה יכול לומר "ונס הצל", אבל אמר "ונסו הצללים" כי הם שנים באדם: בבואה, ובבואה דבבואה.

ואפשר לומר בטעם הענין הזה שהוא פלאי. כי הצל ראוי לכל הנבראים שבעולם השפל. בין שיהיה אדם ובהמה ועוף או עץ ואבן או עשב השדה, מפני שאור השמש הזורח עליהם בא ויורד למטה

☆☆☆

וכן מצינו בספר חסידים (סימן תלב), וז"ל: ויש לילה שהנפשות יוצאות מן הקברות כגון בליל הושענא רבא יוצאות ומתפללות. וכבר הלכו שנים והחביאו עצמם בבית הקברות ושמעו שאחת קראה לחברתה נצא ונתפלל יחדיו יצאו כל הנפשות והתפללו ובקשו רחמים כדי שלא יגזר מיתה על החיים, גם אותם שימותו שישונו מדרכם הרעה ובחולי קל ימותו ועל כל ענין של חיים ושל מותים ושל עצמן למחר לסוד דין מעליהם ומעל אחרים והגידו לקהלם, שנה אחרת בליל ה' הלכו שנים אחרים ויצאה מן הקברות רק בתולה אחת שמתה קודם שבת אמרו תצאי אמרה איני יכולה מפני כי אבי היה עשיר וירד מנכסיו וקברה בלא בגד. ושמעו שמקצת הנשמות אמרו לא נקבץ יחדיו כי כבר שנים גילו עליו לרבים אלא כל אחד ואחד יתפלל בקברו שלא ישמעו החיים ויגידו לעם. וכעסו על האב ולקחו בגדים והלבישו לאותה בתולה. ואם התכריכין בלו אין זה מונע הנשמה שהרי הגוף כלה והנשמה בתוך העצמות של מת חונה אף על כל מה שיצא מן הגוף המת שהרי מעלה בזכרו מביא הרוח ע"י עפר שבולע מן המת. אחד לא ראה בליל ה' צל ראשו והתענה הוא ואוהביו הרבה צומות ונתן צדקה הרבה וחי כמה שנים אחרי כן כדכתיב (משלי י"א ד) וצדקה תציל ממות.

☆☆☆

וברוקח (ס' רכ"א) מצאנו ביאור ענין שייכות הצל להושענא רבה, וז"ל: וביום ז' של סוכות כתיב כמשפטם לומר מה שנגזר בראש השנה ונחתם ביום הכפורים מראה בצל בהושענא רבה לכך כתיב בתהילים ב' פעמים כי בא לפני ה' כי בא כי בא לשפוט את הארץ למה ביום ז' לפי שאין מקריבין נדריהם ובעון נדריהם גשמים נעצרי. וכל ז' ימים מנסכין מים, ורמז בו"ז מים בפנחס, על שם שופך בו"ז על נדבבים ומזיח אפיקים רפה, לפי שבחג עת המים, והוצרכו בלילה שלפניו לראות כמה קרקפתא דגברי צריכין לפרנסה, ומראין בצל ואומרים המלאכים פלוני לא יחיה, הרי אינו צריך למים ולפרנסה, סר צלם מעליהם, וה' אתנו סר צלם מעליהם בגימטרי"ס ש"נ ה', למי שסר צילו לא יחיה שנה, לפי שכתוב בצל יד כסיתו, ובצל כנפיו תחסה, והשדים מצויין אצל צל של לבנה, כדאמרין בפרק ערבי פסחים (דף ק"א) אצל הצל עוברים על לא תשיג גבול רעך, ואותם מזיקים הם של אש וברד. על כן קטנים הניזוקין בלבנה יש להם חמיונות וקרירות ושילשול ומועיל להם הלחישות, ולזה מועיל גודל ימין בשמאל וגודל של שמאל בימין, ובזה מתהפך פיסת יד על מזלו של מעלה, אז מגינים על

זכר לענין ההסתכלות בצל מצאנו בגמרא מסכת הוריות (דף יב.), ששם מובא כמה וכמה דברים שיש בהם משום 'סימנא מילתא', וז"ל: אמר רבי אמי, האי מאן דבעי לידע אי מסיק שתיה אי לא, נתלי שרגא בעשרה יומי דבין ראש השנה ליום הכפורים בביתא דלא נשיב זיקא, אי משיך נהוריה נידע דמסיק שתיה. ומאן דבעי למיעבד בעיסקא, ובעי למידע אי מצלח אי לא מצלח, לירבי תרנגולא, אי שמין ושפר מצלח. האי מאן דבעי למיפק [לאורחא], ובעי למידע אי חזר ואתי לבייתא אי לא, ניקום בביתא דחברא, אי חזי בבואה דבבואה לידע דהדר ואתי לבייתא. ולאו מלתא היא, דלמא חלשא דעתיה ומיתרע מזליה. אמר אביי, השתא דאמר: סימנא מילתא היא, [לעולם] יהא רגיל למיחזי בריש שתא קרא ורוביא, כרתי וסילקא ותמיר.

☆☆☆

אמנם המקור הקדום ביותר לענין ההסתכלות בצל בהושענא רבה, מצינו בספר הזוהר (השמטות כרך א (בראשית) דף רנז עמוד ב), וז"ל: הכי אוליפנא בספרא דשלמה מלכא, דבליילא בתראה דחגא, אי יסתכל בר נש בצולמא דיליה וחזי ליה שלים לא אתגזר עליו מיתה, ומ"ט בהאי ליליא, בגין דז' יומין דחגא לקבל שבועא יומין עלאין אינון דכל יומין ושנין דעלמא בהו תלין, ואינון רמזין בקרא (ד"ה כ"ט) דלך ה' הגדולה וגו', שירותא דלהון חס"ד וסיומא דלהון ממ"לכה, כנ"י, אחרית הימים אשתכח שביעאה אחרית, וכד אתיא האי ליליא דשביעי אתחזי אי אשתלימו יומי בהאי אחרית, ואי האי צולמא עלאה חזי עליה, חסד קל יתהדר עליה כבדקדמיתא ולא מסתפי מהאי דינא דצד"ק, ואיהי בהדיה בשלימו בחדותא, ואהדרת ל' אנפין, ובגין כך אזחר לון קודשא בריך הוא לישראל לאשתזבא מדינוי דהאי צד"ק, לחפאה סכת שלמא עליהו ולמיתב בצלא דמהימנותא, הדא הוא דכתיב (ויקרא כ"ג) בסכות תשבשו שבעת ימים, לאכללא להאי דרגא לעילא, ולאוספא ביה ברכה מים עלאין, בגין דהאי יומא שביעאה איהו כנ"י, און מקיפין להאי מזבח עלאה באינון תרין למודים, דאינון ערבי נחל, ועבדין בה נסוך המים, ויהיב צד"ק באינון שתין דאינון מששת ימי בראשית כלא ברזא דחכמתא, ולבתר (במדבר כ"ט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם עבדו כנישואת לאינון שבע יומין עלאין, ועבדו יומא טבא בגין דאשתזבון מדינוי דההוא יומא שביעאה, בגין כך כתיב בצלמנו כדמותנו לקבל יומא תניינא גבורה חולקיה דיצחק, כדין אית לבר נש למשוי להאי דמותנו ולאדמי בעובדיו לאינון עלאין, וכל דא למה בגין דקודשא בריך הוא יתב בדיה דבר נש אי בעי בר נש למדמי גרמיה לאינון דלעילא אשתלים בהו, ולא מסתפי מהאי מדת דינא עלאה.

ונשארם ערומים ופושטין איבריחם ואצבעותיהן, אם מצא צלו שם טוב הוא. ואם יחסר צל ראשו בנפשו הוא. ואם יחסר צל א' באצבעות ידיו ס' לא' מקרוביו. ויד ימין סימן לבני הזכרים ויד שמאל ס' לנקבות. וכן פ' הרמב"ן בפסוק (במדבר יד, ט) סר צלם מעלהם. זה לשונו יתכן שידמוז הכתוב למה שנודע כי בליל החתום לא יהיה צל לראש האיש אשר ימות בשנה ההיא ע"כ. זה הצל אינו צל אדם ממש כי העומד אצל הלבנה או אצל האורה אי אפשר שלא יהיה לו צל אלא הוא צל הצל הנקרא בדברי רבותי בבואה דבבואה.

אמנם לאחר שמביא האבודרהם סעד לדבריו, מדברי הגמרא ב' בתרא דהוריות (יב, א), האי מאן דבעי למיפק לאורחא ובעי למידע אי חדר לביתיה אי לא, ליקום בביתא דחברא אי חזי בבואה דבבואה לידע דחדר לביתיה, כתב, שמכיון שרב אמי אומר 'ולאו מילתא היא דילמא חלשא דעתיה ומתרע מזליה', לכן מסיק 'מכאן אני אומר שאין ראוי לנהוג מנהג זה'.

☆☆☆

אמנם אנו מה לנו יותר מדברי הרמ"א שכתב, 'ויותר טוב להיות תמים ולא לחקור עתידות', ומבואר בדברי הזהר, שמצוות סוכה עצמה היא לנו לצל ולמחסה מכל מרעין בישין, וז"ל: ובגין כך אזהר לון קודשא בריך הוא לישראל לאשתזאב מדינו דהאי צד"ק, לחפאה סכת שלמא עלייהו ולמיתב בצלא דמהימנותא, הדא הוא דכתיב (ויקרא כ"ג) בסכות תשביו שבעת ימים, וגם רבינו בחי"י כתב על מאמר הכתוב סר צלם מעליהם אל תיראום, וז"ל: ויתכן לפרש עוד כי לפי שהיה ביד ישראל זכות הלחם והצל, לכן יאמר, כי לחמנו הם, בזכות מצה בפסח, סר צלם מעליהם, בזכות צל סוכה, וה' שהוא צלן של ישראל אתנו, כענין שכתוב, 'ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך'. על כן אל תיראום. אשר על כן נחסה ונתלונן בצל כנפיו, ונהיה סמוכים ובטוחים שייטיב לנו החתימה, ויזכינו לישיב ימים רבים בעבודתו ויראתו, עדי נזכה להיושע בתשועת עולמים, בב"א.

☆☆☆

השם יתעלה יותר מן הבריא שלא יבא עליו חולי, וכך הוא המדה בעני ובעשיר מאיר עיני שניהם ה'. וכבר שמעתי מפי חסידים ואנשי מעשה שראו באדם אחד שלא היה לו צל, ובאותה לילה עצמה עשה תשובה, וינחם ה' על הרעה, ובאותה לילה עצמה ראה צל על ראשו להצילו מרעתו.

אמנם הטעם בליל הושענא רבה יותר משאר לילות, הבנתי מדברי הר' אלעזר מזורמשא ז"ל כי בחג נידונין על המים, והוא יום אחרון שבחג שאז נחתם לחיים, כי כפי צורך החיים כך המים באים לעולם, ורז"ל רמזו ענין זה בפרק קמא דתעניות (ה"ב) כי יהיב קב"ה שבעה לחיי הוא דיהיב שנאמר (תהלים קמא, טז) ומשביע לכל חי רצון. ובפרק קמא דכריתות (ה"ע"ב) ובפרק אחרון דהוריות (יב ע"א) אמר רב אמי האי מאן דבעי למידע אי מסיק שתייה אי לא וכו'. ותמה אני על ר' אלעזר שכתב כי אין זה נוהג רק באדם, כי שמעתי כי יש שנסו ענין זה בעופות שרצו לשחוט למחר ובליל הושענא לא היה להם צל. ולכן יש אומרים בזמן הושענא יחתמו. והשעה אמו קצת חכמי הקבלה כי לא ניתן לפרש ואני לא קבלתי.

☆☆☆

והנה בכלבו (סימן נב) מביא את הענין הזה כאחד ממנהגי היום הגדול והנשגב הושענא רבה, וז"ל: ונהגו לומר ביום הושענא רבא כל פסוקי דזמרה כמו בשבת וי"א אף ממזמור לתודה ואומר נשמת כל חי קדיש ברכו יוצר של חול ונקדישך ביוצר וקדושה רבא במוסף וי"א אחר הושענא היום תאמצנו שמע ישראל ה' הוא האלהים ונהגו כמה בני אדם לקום ממשכבם בליל יום ערבה ומסתכלים אם יראו צל ראשם בלבנה ויש סמך למנהג ממה שנמצא בהגדה על פסוק סר צלם מעליהם (במדבר יד, ט) שכתוב בהגדה שלא נראה צל ראשם ביום ערבה כך מצאתי.

☆☆☆

וכן כתב רבינו דוד אבודרהם (סדר תפלת סוכות) שיש שנהגו כן בפועל, וא"ד: ויש אנשים שנהגין גם בליל הושענא רבה שכורכי' עצמם בסדין ויוצאין למקום שמגיע אור הלבנה ופושטין מעליהן הסדין

בגבולם ורשותם ולכן אין כח בשמש לדחות את צלם, אבל הוא נדחה מפני צלם שהרי צלם הוא נראה במקום שהשמש ראוי לזרוח, ולא רצה הקב"ה שיהיה אחד מהנמצאים מסיג גבול חברו, וכיון שכן ראוי לכל דבר שבעולם השפל שיהיה לו צל כי צלו מורה על היותו בעולמו ובמקומו, וכאשר יחסר צל ראש האדם בליל החתימה הנה זה אות וסימן בהעדר צלו שהיותו נעדרת מחיי העולם השפל, ונכתב ונחתם בטבעת המלך למוות בשנה ההיא. והיתה הלבנה מופת בענין זה לפי שהיא ממונה על כל בעלי חיים שבשפלים, כידוע בחכמת המחקר.

☆☆☆

והירקאנטי (במדבר יג) מבאר, שצילו של אדם מורה שהשכינה הק' שורה עליו, והעדר הצל מורה על סילוק השראת השכינה מעליו, וא"ד: סר צלם מעליהם. כתב הרב הגדול [הרמב"ן] ז"ל, יתכן שירמוז למה שנודע כי בליל החתום לא יהיה צל לראש האיש אשר ימות בשנה ההיא, ולכן יאמר כבר סר צלם וגזגז עליהם מיתה, וי' אתנו ושוכן בקרבנו ועושה לנו נפלאות בעיני כל רואה, על כן אל תיראום, עכ"ל הרב ז"ל.

וטעם הענין וסודו ארמוז לך, כבר הודעתין שאין דבר קטן וגדול למטה שאין לו כח למעלה, ובהיות כחו עמו מגין עליו ויש לו צל, כענין (תהלים קמא, ה) ה' צלך על יד ימינך, ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך (שם ה, יב), אומר לה' מחסי (שם צא, ב), ובסוד כחו מעליו צלו סר, ובסוד צלו מעליו הירח או השמש או האור שולטין בכל צדדי. ובעבור כי הנהגת העולם השפל היא ע"י השכינה שנאמר (שם ט) והוא יפוט תבל בצדק, וכתיב (שם לג, ד) וכל מעשהו באמונה, והיא פועלת למטה בהשגחה פרטית על כל אדם ומעשהו, כענין שנאמר (בראשית יח, יד) היפלא מה' דבר, וכתיב באשת חיל (משלי לא, כז) צופיה הליכות ביתה, אם כן כשצילתה עליו אז השם יתברך שומרנו וצלנו כענין שנאמר (ישעיה נא, טז) ובצל ידי כסיתך, אמנם כשהוא מונח למקרים, כענין (בראשית ד, יד) ומפניך אסתר, אין צילה על ראשו רק הוא הפקר, אף כי הכל תלוי בתשובה ובמעשים טובים. אמנם החולה צריך זכות ותפלה שירפאהו

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
JERUSALEM

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
עיר ירושלים תשכ"א

20 YONASAT • JERUSALEM • P.O.B. 2588 • ת.ד. 2588 ירושלים • תל אביב

מזמור לתודה

בשם קהל אנשי שלומינו, נביע ברכותינו ותודתנו לירידינו איש המעש ורב הפעלים, עושה ומעשה לטובת איש ללא תשלומים, לב וזב להטיב לוולות, עשות חסד כל מגמול, מעשיו הטובים לראשו עטרה, שמו נודע לתפארת.

הרה"ר ר' דוד מאיר ווייס שליט"א

חבר תולת מוסדותינו הק

על אשיר ברוב מסירותו וזכו אג"י לקיים מנהג כפרות בערב יום הכיפורים בהידור רב בבנין מוסד וזמנו הק'

ברכה מיוחדת לתלחני החשובים, האברכים המופלגים

הרר צבי ארי' ראזנבערג הי"ו

והרר חיים זאב פייערוערגער הי"ו

אשר לא חסכו עמל וטורח לטובת אנשי שלומינו

ישלם ה' פעלם בכפלי כפלים, ויזכו להמשך בפעלים הכבירים לטובת הכלל והפרט, ובכל אשר יפנו יצליחו, אמן ואמן.

הנהלת הקהילה

ביהמ"ד "ברך משה" דסאטמאר

שע"י קהל יטב לב דסאטמאר
נתייחד ע"ש ר' מרדכי רבינו הקדוש ז"ע - בנשיאות כ"ח מרחשון תש"א
רח' יונה 20 - בעיה"ק ירושלים תובב"א

הודעה

הנגנו מודיעים בזה שא"ה יתקיים

מנין לבני חו"ל

בחג הסוכות ושמחת תורה הבעל"ט
בבית מדרשינו

זמני התפילות:

ערבית ליל י"ט ..... בשעה 6.40 (זמן ר"ח)

שחרית ..... בשעה 9.30

מנחה ..... שעה אחר זמן הדו"ק

בברכת ששחת י"ט
הגבאים

ביהמ"ד "ברך משה" דסאטמאר

שע"י קהל יטב לב דסאטמאר
נתייחד ע"ש ר' מרדכי רבינו הקדוש ז"ע - בנשיאות כ"ח מרחשון תש"א
רח' יונה 20 - בעיה"ק ירושלים תובב"א

זמני התפילות לחג הסוכות ושמחת תורה

חג הסוכות

תפלת שחרית ..... בשעה 8:30

מנחה ..... בשעה 5:50

חול המועד

שחרית ..... משעה 7:45 כל חצי שעה

מנחה ..... בשעה 5:45

ערב ..... אחר השיעורים

סעודת אושפיזין ..... בשעה 8:30

הושענא רבא

קריאת משנה תורה ..... בשעה 10:00

אמירת תהילים ..... תיכף אחר קריאת משנה תורה

שחרית ..... בשעה 8:30

שמחת תורה

שחרית ..... בשעה 8:15

מנחה, ס"ג ונעילת החג ..... בשעה 5.40

הקפות שניות ..... בשעה 9.00

סדר לימוד "אבות ובנים" יתקיים א"ה בכל יום
אחר המנין של הגה"צ הדומ"ץ שליט"א למשך 40 דק'

הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים
הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים

הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים
הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים

הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים
הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים

הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים
הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים

הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים
הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים

הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים
הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים

הושענא קוראין תושיע

הננו להודיע בזה לכל קהל אנ"ש, אברכים, בעה"ב ובחורי חמד הע"י שאי"ה יתקיים בכל יום מימי חוה"מ

מנין מיוחד לתפילת שחרית

כראוי וכיאות לחסידים ואנשי מעשה
להתפלל בימים קדושים אלו התפילות וההנענועים במתינות ובכוונה

בהיכל בית מדרשינו
בשעה 8.45 בדיוק ברכות - בשעה 9.00 בדיוק הודו

בהשתתפות הגה"צ הדומ"ץ שליט"א

ויהי"ד שיתקבלו תפילותינו לרחמים ולרצון לפני אדון כל, וימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים, ונזכה לשאוב השפעות קדושות, עדי נזכה לישב בסוכות עורו של לוינתן, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, בב"א.

בברכת שמחת יו"ט
הנבאים

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
JERUSALEM

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
עיריית ירושלים תובב"א

רח' יונה 20 • עיריית ירושלים תובב"א • תל. 67838 • תל. 67838 • 20 YONAS ST. • JERUSALEM • P.O.B. 67838

בנין ונשיש ביאת התורה

בקריאה של חיבה הננו להזמין
את כל קהל אנשי שלומינו זקנים עם נערים הע"י
לבוא ולשמוח בשמחת

הקפות שניות

בתופים ובמחולות כראוי וכיאות לכבודה של תורה

שתתקיים אי"ה ברוב עם הדות מלך
במוצאי שמחת תורה
בהיכל בית מדרשינו - בשעה 9:00 בדיוק

בברכת שמחת יו"ט
הנהלת הקהילה
חי היא לנו עוז ואורה

הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים
הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים

הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים
הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים

הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים
הנהלת חשבונות
ד"ר יעקב
מגילות חסידים

מודעא רבא לאורייתא

הננו להודיע לכל אנ"ש הר"י שאי"ה יתקיים
שיעורי תורה בהלכה ואגדה
בימי חול המועד סוכות הבעל"ט

יום א' - א' דחול המועד

הגאון הגדול
רבי נפתלי הירצקא פרענקל שליט"א
חבר הבר"ץ
בהלכות סוכה

יום ב' - ב' דחול המועד

הרב חגאון
רבי שמעון יצחק שלעזינגער שליט"א
חבר הבר"ץ
בדברי שו"ת בין כשר וחלב בין כשר ולגדים

יום ג' - ג' דחול המועד

הרב חגאון
רבי יוסף צבי האבערפעלד שליט"א
חבר הבר"ץ
ראש מלל "שבת המסירה"
במנון קשר יסל המלך ע"פ סדר מסירת
המסירה והמסירה המסירה

יום ד' - ד' דחול המועד

הרב חגאון
רבי משה יאדלעך שליט"א
בשכונת "מאור השבת"
בהלכות שבת המנויים

יום ה' - ה' דחול המועד

הדרדש
הגאון הצדיק דומ"ץ דקהילתנו שליט"א
בין א מוטה לנתיב סולם על הגג כדי לסבך על גבו (ארח"י ס"ח תרכ"ט ס"ז)
ודברי התעוררות והבנה לקראת הימים הקדושים הושענא רבא ושמחת תורה

תפילת מנחה בשעה 5.45 - השיעורים בשעה 6.00 בדיוק
בהיכל בית מדרשינו "ברך משה" ד'סאטמאר - רח' יונה 20

הודו שדא שום שום מתקשר על ידנו להנהיל תורה ולהאיריה עד נוסח לקבל פני משיח נדקדק ומלכנו בראשית בב"א
ביקור ואורייתא ובברכת שמחת יו"ט
הנבאים

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
JERUSALEM

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
עיריית ירושלים תובב"א

רח' יונה 20 • עיריית ירושלים תובב"א • תל. 67838 • תל. 67838 • 20 YONAS ST. • JERUSALEM • P.O.B. 67838

ושמחת בחגר והיית אך שמח

הננו בזה להודיע לכל קהל אנ"ש זקנים עם נערים שיחיו
שאי"ה יתקיים

שמחת בית השואבה

בשירה ובזמורה בתופים ובמחולות לכבודה של חג

ביום שלישי ליל ד' דחוו"מ - אושפיזא דאהרן כהנא קדישא

סעודת אושפיזון בשעה 7.30 בסוכת בית מדרשינו (בבנין הת"ת).
דיוקדיון של מנחה אחר הסעודה בהיכל בית מדרשינו.

ובכן הננו להודיע בזה שאי"ה יתקיים בכל לילי חול המועד

סעודות אושפיזון

בשעה 8.30 בדיוק - בסוכת בית מדרשינו

ובכן עולו ואתכנסו כאיש אחד בלב אחד להתעלות ולהתרומם בעידן הדוותא הדין
בברכת שמחת יו"ט
הנהלת הקהילה
ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה